

EKSPERDI KUTSESTANDARD

KUTSENIMETUS

Vastavalt 1. septembril 2008 jõustunud kutseseadusele¹ toimub üleminek seniselt 5-tasemeliselt kutseraamistikult uuele 8-tasemelisele Eesti kvalifikatsiooniraamistikule (EKR). Kvalifikatsiooniraamistiku tasemete kirjeldused on esitatud lisades (Lisa 1 ja 2). Kutsetasemete eeldatav paigutumine kvalifikatsiooniraamistikus on esitatud järgnevas tabelis

Kutsetase	Kutse-nimetus	Spetsialiseerumine	Nimetus kutsetunnistusel	EKR eeldatav tase
I				
II				
III				
IV	Ekspert	DNA ekspert Jäljeekspert Tulirelvaekspert Tulekahjuekspert Lõhkeseadeldiseekspert Liiklusekspert Sõrmejäljeekspert Dokumendiekspert Käekirjaekspert Hääleekspert Kujutiseekspert Infotehnoloogiaekspert Narkootilise aine ekspert Alkoholiekspert Põlevvedelikuekspert Lõhkeaineekspert Kiuekspert Värvkatteekspert Metalli ja lasujäägiekspert Toksikoloogiaekspert	DNA ekspert IV Jäljeekspert IV Tulirelvaekspert IV Tulekahjuekspert IV Lõhkeseadeldiseekspert IV Liiklusekspert IV Sõrmejäljeekspert IV Dokumendiekspert IV Käekirjaekspert IV Hääleekspert IV Kujutiseekspert IV Infotehnoloogiaekspert IV Narkootilise aine ekspert IV Alkoholiekspert IV Põlevvedelikuekspert IV Lõhkeaineekspert IV Kiuekspert IV Värvkatteekspert IV Metalli ja lasujäägiekspert IV Toksikoloogiaekspert IV	6. kutsetase
V	Ekspert	DNA ekspert Jäljeekspert Tulirelvaekspert Tulekahjuekspert Lõhkeseadeldiseekspert Liiklusekspert Sõrmejäljeekspert Dokumendiekspert Käekirjaekspert Hääleekspert Kujutiseekspert Infotehnoloogiaekspert Narkootilise aine ekspert	DNA ekspert V Jäljeekspert V Tulirelvaekspert V Tulekahjuekspert V Lõhkeseadeldiseekspert V Liiklusekspert V Sõrmejäljeekspert V Dokumendiekspert V Käekirjaekspert V Hääleekspert V Kujutiseekspert V Infotehnoloogiaekspert V Narkootilise aine ekspert V	7.kutsetase

¹ <https://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=12974050>

		Alkoholiekspert Põlevvedelikuekspert Lõhkeaineekspert Kiuekspert Värvkatteekspert Metalli ja lasujäägiekspert Toksikoloogiaekspert	Alkoholiekspert V Põlevvedelikuekspert V Lõhkeaineekspert Kiuekspert V Värvkatteekspert V Metalli ja lasujäägiekspert V Toksikoloogiaekspert V	
--	--	--	--	--

A-osa KUTSEKIRJELDUS

Kutsestandardi A-osa on kirjeldav ja informatiivne. A-osa kasutatakse eelkõige infoallikana, mitte hindamisalusena.

A.1 Töövaldkonnad ja ametinimetused

Ekspert töötab riiklikus ekspertiisiasutuses.

A.2 Töö eesmärk ja sisu lühikirjeldus tasemeti

Ekspertiisi töö eesmärk on teostada ekspertiise ja uuringuid ning anda eksperdiarvamus kohtu ja kohtueelses menetlusprotsessis.

IV kutsetase	IV kutsetaseme ekspert teostab ekspertiise ja uuringuid ning annab vajadusel kohtus ütlusi. Võimalusel osaleb rahvusvahelistes võrdluskatsetes. Juhendab ja koolitab sama valdkonna töötajaid oma pädevuse ulatuses.
V kutsetase	V kutsetaseme ekspert teostab ekspertiise ja uuringuid ning annab vajadusel kohtus ütlusi. Võimalusel osaleb rahvusvahelistes võrdluskatsetes ja töögruppides. Juhendab ja koolitab töötajaid ja kliente. Tegeleb valdkonna arendamisega (metoodikate väljatöötamine, valideerimine, aparatuuri uuendamine jne.).

A.3 Töö osad	Kutsetase	
	IV	V
1 Ekspertiisi ja/või uuringuks saadetud materjali hindamine	x	x
1.1 Dokumentide läbitöötamine		
1.2 Ekspertiisimaterjali analüüsiks sobivuse hindamine		
1.3 Sobiva metoodika valimine		
2. Ekspertiisi/ uuringu läbiviimine	x	x
2.1 Ekspertiisi/uuringu tegemine vastavalt metoodikatele ja eeskirjadele		
2.2 Tulemuste hindamine		
3 Tulemuste vormistamine	x	x
3.1 Ekspertiisiarvamus koostamine		
3.2 Ekspertiisiakti või uuringutulemuse vormistamine		
4 Töö sündmuskohal	x	x
5 Ekspertiisi osalemine kohtuistungil	x	x
6 Rahvusvahelised võrdluskatsed	x	x
7 Metoodikate väljatöötamine ja valideerimine	x	x
8 Kliendi* nõustamine	x	x
9 Kliendi* koolitamine		x
10 Töötajate juhendamine		x
*Vt. C.6		

SPETSIALISEERUMISEGA SEOTUD TÖÖ OSAD JA TEGEVUSED	Kutsetase	
	IV	V

11. DNA - ekspertiis	x	x
11.1 DNA ekspertiiside ja uuringute tegemine	x	x
12 Jäljeekspertiis		
12.1 Jalatsi - ja teiste jälgede uurimine ning võrdlemine		
12.2 Murdmisriistajälgede uurimine ning võrdlemine		
12.3 Ühtse terviku määramine		
12.4 Erinevate tootmisprotsessis tekkinud jälgede uurimine		
12.5 Kõrvaldatud stantsitud markeeringute tuvastamine		
12.6 Torke-lõikevigastuste uurimine		
12.7 Plommide uurimine		
13 Tulirelvaekspertiis		
13.1 Esemete tulirelvade hulka kuuluvuse tuvastamine	x	x
13.2 Padrunite tulirelva laskemoona hulka kuuluvuse tuvastamine	x	x
13.3 Relva grupikuuluvuse identifitseerimine kuulide ja padrunikestade järgi	x	x
13.4 Relva identifitseerimine kuulide ja padrunikestade järgi	x	x
13.5 Laskmise asjaolude tuvastamine lasujälgede ja laskmise olustiku järgi	x	x
14 Tulekahjuekspertiis	x	x
14.1 Tulekahju tehnilise tekkepõhjuse (süüteallika) kindlakstegemine.	x	x
14.2 Tulekahjukolde asukoha (süttimiskoha) kindlakstegemine.	x	x
14.3 Tulekahju tekkeaja kindlakstegemine	x	x
14.4 Muude tulekahju tekkimist ja arengut puudutavate asjaolude väljaselgitamine.	x	x
15 Lõhkeseadeldise ja plahvatuse ekspertiis	x	x
15.1 Erinevate lõhkeseadeldiste, lõhkematerjalide, pürotehniliste toodete identifitseerimine	x	x
15.2 Ekspertiisiobjektide ehituse ning omaduste tuvastamine	x	x
15.3 Ekspertiisiobjektide katsetamine nende kasutuskõlblikkuse ja/või plahvatusvõimelisuse kontrollimiseks	x	x
15.4 Plahvatuse asjaolude ja plahvatanud objekti rekonstrueerimine	x	x
16 Liiklusekspertiis		
16.1 Liiklusõnnetuse rekonstrueerimine	x	x
16.1.1 Sõidukite vastastikuse kokkupõrkeasendi määramine.	x	x
16.1.2 Sõidukite asendite määramine kokkupõrke hetkel.	x	x
16.1.3 Sõidukite liikumiskiiruste määramine.	x	x
16.1.4 Liiklusõnnetuse vältimisvõimaluse analüüsimine.	x	x
16.1.5 Jalakäijatele otsasõitude analüüsimine.	x	x
16.1.6 Liiklusõnnetuses osalenud sõiduki juhi selgitamine.	x	x
16.2 Sõiduki liiklusohutust tagavate süsteemide töövõime kontrollimine.	x	x
16.2.1 Tehniliste rikete korral põhjuse tuvastamine.	x	x
16.2.2 Selgitamine, kas rike tekkis enne liiklusõnnetust või selle käigus	x	x
16.3 Sõidukite tehasetähiste tuvastamine.	x	x
16.4 Sõidukite vahelise kontakti toimumise tuvastamine.	x	x
17 Sõrmejäljeekspertiis		
17.1 Naha papillaarkurrustiku jälgede esiletoomine	x	x
17.2 Naha papillaarkurrustiku jälgede identifitseerimine	x	x
18 Dokumendiekspertiis		

18.1 Dokumendi (isikuttõendavate dokumentide, paberraha jm dokumentide) õigsuse tuvastamine	X	X
18.2 Võltsimiskahtlusega dokumendi valmistusviisi tuvastamine	X	X
18.3 Võltsingute võrdlemine ja klassifitseerimine	X	X
18.4 Elektrooniliste andmekogude ja kolleksioonide pidamine ja päringutele vastamine	X	X
18.5 Rahvusvaheliste kohustuste täitmine – NAC (Rahvuslik võltsingute analüüsi keskus) ülesanded	X	X
19 Käekirjaekspertiis		
19.1 Kirjutaja tuvastamine	X	X
20 Hääleekspertiis		
20.1 Kõneleja tuvastamine	X	X
20.2 Autentimine ehk salvestuste õigsuse määramine	X	X
20.3 Salvestuste kvaliteedi parandamine	X	X
20.4 Transkribeerimine	X	X
21 Kujutiseekspertiis		
21.1 Videosalvestiste kvaliteedi parandamine	X	X
21.2 Sündmusega seotud kaadrite eraldamine ja kujutise analüüs	X	X
21.3 Autentimine ehk salvestuste õigsuse määramine	X	X
22 Infotehnoloogiaekspertiis		
22.1 Andmete kopeerimine	X	X
22.2 Kopeeritud andmekandjatel märksõnade alusel informatsiooni tuvastamine	X	X
22.3 Viidete põhjal leitud dokumentide (elektronkirjade, piltide jm) väljakopeerimine	X	X
22.4 Kustutatud informatsiooni taastamine	X	X
22.5 Saadud informatsiooni põhjal tegevuste modelleerimine	X	X
22.6 Elektroonikaseadmete testimine	X	X
23 Narkootilise aine ekspertiis		
23.1 Narkootilise aine tuvastamine ja sisalduse määramine	X	X
24 Alkoholiekspertiis		
24.1 Alkoholi koostise määramine	X	X
25 Põlevvedelikekspertiis		
25.1 Põlevvedeliku olemasolu tuvastamine ja koostise määramine	X	X
26 Lõhkeainekspertiis		
26.1 Lõhkeaine tuvastamine ja koostise määramine	X	X
27 Kiuekspertiis		
27.1 Kiudude olemasolu tuvastamine ja võrdlemine	X	X
28 Värvkatteekspertiis		
28.1 Värvkatte osakeste olemasolu tuvastamine ja võrdlemine	X	X
29 Metalli ja lasujäägi ekspertiis		
29.1 Metalli, lasujäägi, klaasi, värvkatte, aine, materjali võrdlusanalüüsi tegemine SEM-ga	X	X
29.2 Hõõglambi mikroskoopiline uurimine	X	X
30 Toksikoloogiaekspertiis		
30.1 Etanooli määramine		X
30.2 Ühealuseliste alkoholide ja teiste kergestilenduvate ühendite määramine		X
30.3 Mitmealuseliste alkoholide määramine		X

30.4 Narkootiliste ja psühhotroopsete ainete määramine		X
30.5 Ravimite toimeainete määramine		X
30.6 Karboksühemoglobiini määramine		X
30.7 Muude mürgistavate ainete määramine		X
30.8 Vähemalt ühe punktides 30.1.-30.7 toodud tüüpuuringu tegemine	X	

A.4 Töövahendid

Eksperti töövahenditeks on proovide võtmise ja analüüsimise seadmed, mõõteseadmed, fotoseadmed, erinevad infotehnoloogilised seadmed jms.

A.5 Töökeskkond ja eripära

Ekspert töötab laboris ja vajadusel välitingimustes. Töö on vaimselt ja emotsionaalselt pingeline. Ekspertid kasutavad oma töös tervistkahjustavaid kemikaale ja töötavad nakkusohtliku materjaliga.

A.6 Võimed ja isikuomadused

Ekspert on loogilise mõtlemisega ja hea pingetaluvusega. Eksperti töö eeldab oskust iseseisvalt töötada, ekspertil peavad olema põhjalikud erialased teadmised, peab olema erapooletu, aus ja käituma eetilisel.

A.7 Kutsealane ettevalmistus

Ekspertil peab olema erialane kõrgharidus või kutsealaseks tegevuseks sobiv kõrgharidus.

C OSA ÜLDTEAVE JA LISAD

Kutsestandardi C-osa annab kutsestandardi koostamisega seonduvat statistilist- ja taustinformatsiooni.

C.1 Üldteave

1. Kutsestandardi number kutseregistris

Ekspert IV DNA ekspert	18-10122008-01/1pe
Ekspert IV Jäljeekspert	18-10122008-01/2pe
Ekspert IV Tulirelvaekspert	18-10122008-01/3pe
Ekspert IV Tulekahjuekspert	18-10122008-01/4pe
Ekspert IV Lõhkeseadeldiseekspert	18-10122008-01/5pe
Ekspert IV Liiklusekspert	18-10122008-01/6pe
Ekspert IV Sõrmejäljeekspert	18-10122008-01/7pe
Ekspert IV Dokumentiekspert	18-10122008-01/8pe
Ekspert IV Käekirjaekspert	18-10122008-01/9pe
Ekspert IV Hääleekspert	18-10122008-01/10pe
Ekspert IV Kujutiseekspert	18-10122008-01/11pe
Ekspert IV Infotehnoloogiaekspert	18-10122008-01/12pe
Ekspert IV Narkootilise aine ekspert	18-10122008-01/13pe
Ekspert IV Alkoholiekspert	18-10122008-01/14pe
Ekspert IV Põlevvedelikuekspert	18-10122008-01/15pe
Ekspert IV Lõhkeaineekspert	18-10122008-01/16pe
Ekspert IV Kiuekspert	18-10122008-01/17pe
Ekspert IV Värvkatteekspert	18-10122008-01/18pe

	Ekspert IV Metall- ja lasujägiekspert 18-10122008-01/19pe Ekspert IV Toksikoloogiaekspert 18-10122008-01/20pe Ekspert V DNA ekspert 18-10122008-01/21pe Ekspert V Jäljeekspert 18-10122008-01/22pe Ekspert V Tulirelvaekspert 18-10122008-01/23pe Ekspert V Tulekahjuekspert 18-10122008-01/24pe Ekspert V Lõhkeseadeldiseekspert 18-10122008-01/25pe Ekspert V Liiklusekspert 18-10122008-01/26pe Ekspert V Sõrmejäljeekspert 18-10122008-01/27pe Ekspert V Dokumendiekspert 18-10122008-01/28pe Ekspert V Käekirjaekspert 18-10122008-01/29pe Ekspert V Hääleekspert 18-10122008-01/30pe Ekspert V Kujutiseekspert 18-10122008-01/31pe Ekspert V Infotehnoloogiaekspert 18-10122008-01/32pe Ekspert V Narkootilise aine ekspert 18-10122008-01/33pe Ekspert V Alkoholiekspert 18-10122008-01/34pe Ekspert V Põlevvedelikuekspert 18-10122008-01/35pe Ekspert V Lõhkeaineekspert 18-10122008-01/36pe Ekspert V Kiuekspert 18-10122008-01/37pe Ekspert V Värvkatteekspert 18-10122008-01/38pe Ekspert V Metall- ja lasujägiekspert 18-10122008-01/39pe Ekspert V Toksikoloogiaekspert 18-10122008-01/40pe
2. Kutsestandardi koostajad	Margo Ritari, Eesti Kohtuekspertiisi Instituut Erik Mei, Eesti Kohtuekspertiisi Instituut Inna Ivask, Eesti Kohtuekspertiisi Instituut Aime Riikoja, Eesti Kohtuekspertiisi Instituut Marika Väli, Eesti Kohtuekspertiisi Instituut Anu Aaspõllu, Eesti Kohtuekspertiisi Instituut Maia- Liisa Mürkel, Eesti Kohtuekspertiisi Instituut Ülo Põldsam, Eesti Kohtuekspertiisi Instituut Kaja Rodi, Eesti Kohtuekspertiisi Instituut Urmas Lõiv, Eesti Kohtuekspertiisi Instituut Kutsekoja koordinaator: Rutt Lumi
3. Kutsestandardi kavandi tutvustamine	August kuni september 2008
4. Kutsestandardi kinnitaja	Õigus- ja Sisekaitse Kutsenõukogu
5. Kutsenõukogu otsuse number ja kuupäev	22/10.12.2008
6. Kutsestandardi kehtivusaeg	4 aastat
7. Kutsestandardi versioon	esmatöötlus
8. Kutsenõukogu alavaldkond	
9. Eesti majanduse tegevusalade klassifikaator (NACE)	Justiits- ja kohtuteenistused, kood 7523

10. Ametite klassifikaator (ISCO)	Tippspetsialistid, kood 2212, 2221
12. Kutset andev organ	Eesti Kohtuekspertiisi Instituut
13. Kutsekoda	www.kutsekoda.ee
14. Viited õppekavadele eesti hariduse infosüsteemis	www.ehis.ee

C.2 Teave kutse andmise kohta

C.3 Kutsenimetus võõrkeeles

INGLISE KEELES

LEVEL	TITLE	Specialisation
I		
II		
III		
IV	Expert	<ul style="list-style-type: none"> • DNA examiner • Shoeprint and toolmark examiner • Fire examiner • Firearm examiner • Explosion and explosive device examiner • Accident reconstructionist • Fingerprint examiner • Document examiner • Handwriting examiner • Forensic voice examiner • Image analyse examiner • Forensic infotechnology examiner • Drugs examiner • Alcohol examiner • Flammable examiner • Explosive examiner • Fiber examiner • Paint examiner • Metal and gun shot residue examiner • Toxicology examiner
V		<ul style="list-style-type: none"> • DNA examiner • Shoeprint and toolmark examiner • Fire examiner • Firearm examiner • Explosion and explosive device examiner • Accident reconstructionist • Fingerprint examiner • Document examiner • Handwriting examiner • Forensic voice examiner • Image analyse examiner • Forensic infotechnology examiner • Drugs examiner • Alcohol examiner • Flammable examiner

		<ul style="list-style-type: none"> • Explosive examiner • Fiber examiner • Paint examiner • Metal and gun shot residue examiner • Toxicology examiner
VEENE KEELES		
УРОВЕНЬ	НАЗВАНИЕ	
I		
II		
III		
IV	эксперт	<ul style="list-style-type: none"> • Эксперт по ДНК • Эксперт-трассолог • Эксперт-баллист • Пожарно-технический эксперт • Эксперт-взрывотехник • Эксперт-автотехник • Эксперт по дактилоскопии • Эксперт по документам • Эксперт-почерковед • Эксперт-фоноскопист • Эксперт по цифровым изображениям • Эксперт по исследованию компьютерной информации • Эксперт по наркотическим веществам • Эксперт по исследованию алкоголя • Эксперт по исследованию горючих жидкостей • Эксперт по исследованию взрывчатых веществ • Эксперт по исследованию волокон • Эксперт по исследованию лакокрасочных покрытий • Эксперт по исследованию металлов и остатков (следов) выстрела • Эксперт по токсикологии
V	эксперт	<ul style="list-style-type: none"> • Эксперт по ДНК • Эксперт-трассолог • Эксперт-баллист • Пожарно-технический эксперт • Эксперт-взрывотехник • Эксперт-автотехник • Эксперт по дактилоскопии • Эксперт по документам • Эксперт-почерковед • Эксперт-фоноскопист • Эксперт по цифровым изображениям • Эксперт по исследованию компьютерной информации • Эксперт по наркотическим веществам • Эксперт по исследованию алкоголя • Эксперт по исследованию горючих жидкостей • Эксперт по исследованию взрывчатых

		<p>веществ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Эксперт по исследованию волокон • Эксперт по исследованию лакокрасочных покрытий • Эксперт по исследованию металлов и остатков (следов) выстрела • Эксперт по токсикологии
--	--	--

C.4 Kasutatud materjalid

C.5 Kutsesüsteemi terminid ja seletused

Kutsesüsteem – on osa õpitulemuste tunnustamise kvalifikatsioonisüsteemist. Kutsesüsteem seob haridussüsteemi tööturuga.

Kutse – hindamise ametlik tulemus, mis saadakse, kui kutset andev organ otsustab, et isikul on kutsealal vajalik kompetentsus, mille tase on määratud asjakohases kutsestandardis.

Kutseala – samalaadset kompetentsust eeldav tegevusvaldkond.

Kutsetegevuse valdkond – tegevusvaldkond, mis hõlmab mitut lähedast kutseala.

Kompetentsus – edukaks kutsealaseks tegutsemiseks vajalik teadmiste, oskuste, kogemuse ja hoiakute kogum.

Kutsestandard – dokument, milles kirjeldatakse kutsetegevust ning esitatakse kutsealade ja -tasemete kompetentsusnõuded.

Kompetentsid – oskuste, teadmiste, võimete ja isikuomaduste kogumid, mis sisaldavad töö tegemiseks vajalikku iseseisvuse ja vastutuse määra, võimaldavad töötajal täita konkreetseid tööülesandeid ning väljenduvad tegevustena.

Kutsetase – kutsealal vajalike teadmiste, oskuste, iseseisvuse ja vastutuse ulatus.

Kutse andmine – kutset taotleva isiku kutsealase kompetentsuse kutsestandardis toodud nõuetele vastavuse hindamine, mille tulemusena väljastatakse taotlejale kutsetunnistus.

Kutsetunnistus – kutset tõendav dokument, mis tõendab isiku kutsealase kompetentsuse vastavust kutsestandardis kehtestatud nõuetele.

Kutsenõukogu – Kutsenõukogu on kutseasutuse juures tegutsev, võrdsetel alustel sama kutsetegevuse valdkonna töötajate, tööandjate, kutse- ja erialaühenduste ning riigi esindajatest koosnev haldusorgan.

Kutset andev organ – (edaspidi *kutse andja*) võib tegutseda kutseasutuse korraldatud avalikul konkursil (edaspidi *konkurss*) kutsenõukogu otsusega võitjaks kuulutatud ja kutseregistris sellekohast registreeringut omav juriidiline isik või tema asutus või riigi- või valitsusasutus.

Kutsekomisjon – komisjon kuhu kuuluvad valdkonna kutse andmisest huvitatud osapooled: spetsialistid, tööandjad, töötajad, koolitajad, kutse- ja erialaliitude esindajad, vajaduse korral klientide ja tarbijate esindajad, samuti teised huvitatud osapooled.

Kutseregister - on riigi andmekogu, milles kogutakse, säilitatakse ja süstematiseeritakse teavet kutsenõukogude, kutsealade, kutsestandardite, kutse andjate ja kehtivate kutsetunnistuste kohta.

C.6 Lisad

Kutsealased terminid

Klient - ekspertiisi määranud menetleja ja uuringu tellinud füüsiline või juriidiline isik.

Kvalifikatsiooniraamistik¹

Lisa 1

Kvalifikatsiooniraamistiku tasemete kirjeldused määratlevad haridussüsteemi õpitulemuste ja kutsete süsteemi kutsetasemete üldnõuded

	Teadmised (eristatakse teoreetilised ja faktiteadmised)	Oskused (eristatakse kognitiivseid: loogilise, intuiitse ja loova mõtlemise kasutamine ja praktilisi oskusi: käelised oskused ning meetodite, materjalide, tööriistade ja vahendite kasutamine)	Vastutuse ja iseseisva tegutsemise ulatus
1. tase	Üldteadmised	põhioskused lihtsamate (töö)ülesannete täitmiseks	töötab või õpib otsesel juhendamisel piiritletud situatsioonis
2. tase	põhilised tööalased või õppesuunaalased faktiteadmised	põhilised kognitiivsed ja praktilised oskused vastava teabe kasutamiseks, et täita (töö)ülesandeid ja lahendada tavalisi probleeme, kasutades lihtsaid reegleid ja töövahendeid	töötab ja õpib juhendamisel, kuid mõningase iseseisvusega
3. tase	teadmised tööalaste või õppesuunaalaste faktide, põhimõtete, protsesside ja üldiste mõistete kohta	kognitiivsed ja praktilised oskused (töö)ülesannete täitmiseks ja probleemide lahendamiseks, valides ja rakendades põhimeetodeid, töövahendeid, materjale ja teavet	vastutab töö- või õppeülesannete täitmise eest kohandab probleemide lahendamisel enda käitumist vastavalt olukorrale
4. tase	tööalased või õppesuunaalased laiaulatuslikud fakti- ja teooriate teadmised	tööalased või õppesuunaalased kognitiivsed ja praktilised oskused konkreetsetele probleemidele lahenduse leidmiseks	juhib ise oma tööd ja õppimist vastavalt juhtnööridele situatsioonides, mida saab tavaliselt ette näha, kuid mis võivad muutuda juhendab kaaslaste tavatööd, võtab mõningase vastutuse töö ja õppetöö hindamise ja edendamise eest

Lisa 1 (järg)

5. tase	töölased või õppesuunaalased põhjalikud, spetsialiseeritud, faktilised ja teoreetilised teadmised ning teadlikkus oma teadmiste piiridest	igakülgset kognitiivset ja praktilist oskust abstraktsetele küsimustele loovate lahenduste leidmiseks	juhhib ja juhendab töö- ja õppesituatsioone, kus võivad juhtuda ettearvamatud muutused, kontrollib ja arendab enda ja teiste tegevust
6. tase	töölased või õppesuunaalased süvateadmised, sh kriitiline arusaam teooriatest ja printsiipidest	meisterlikkust ja novaatorlikkust demonstreerivad arenenud oskused konkreetsete tööalaste või õppesuunaalaste keeruliste ja ettearvamatute probleemide lahendamiseks	juhatab keerulisi tehnilisi või kutsealaseid tegevusi või projekte, võtab vastutuse otsuste langetamise eest ettearvamatutes töö- või õppesituatsioonides vastutab üksikisikute ja rühmade kutsealase arendamise juhtimise eest
7. tase	väga spetsialiseeritud, osaliselt tööalaste või õppesuunaalaste teadmiste esirinnas olevad teadmised, millel rajaneb originaalne mõtlemine kriitiline teadlikkus tööalastest või õppesuunaalastest ja eri valdkondade vahelistest probleemidest	spetsialiseeritud probleemilahendamise oskused, mis on vajalikud teadus- ja/või innovatsioonitegevuses, selleks et luua uusi teadmisi ja protseduure ning siduda eri valdkondade teadmisi	juhhib ja muudab töö- või õppesituatsioone, mis on keerukad, ettearvamatud ja nõuavad uut strateegilist käsitlust võtab vastutuse kutseteadmisesse ja -tegevusse panuse andmise eest ja/või kontrollib meeskondade strateegilist tegutsemist
8. tase	teadmised, mis on tööalaste või õppesuunaalaste ja valdkondadevaheliste teadmiste esirinnas	eriti arenenud ja spetsialiseeritud oskused ja tehnikad, kaasa arvatud süntees ja hindamine, mis on vajalikud kriitiliste küsimuste lahendamiseks teadus- ja/või innovatsioonitegevuses ja olemasolevate teadmiste või kutseoskuste täiendamiseks ning uuesti määratlemiseks	omab autoriteeti ja demonstreerib oma novaatorlikkust, iseseisvust, teadus- ja kutsealast meisterlikkust ning pidevat pühendumust uute ideede või protsesside arendamisel töö- või õppesituatsioonide, sh teadustöö, esirinnas

¹ Eesti kvalifikatsiooniraamistiku tasemed vastavad Euroopa kvalifikatsiooniraamistikule.
Alus: Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. aprilli 2008. aasta soovitus Euroopa kvalifikatsiooniraamistiku loomise kohta elukestva õppe valdkonnas (ELT C 111; 06.05.2008, lk 1–7)

Kutsekvalifikatsioonitasemete kirjeldused 2001. aastal vastu võetud kutseeaduse alusel

Kutsekvalifikatsioonid 2001. aastal vastu võetud kutseeaduse alusel jagunevad viieks tasemeks, kusjuures I tase on madalaim ja V tase kõrgeim:

- 1) I tase – töötaja täidab tööülesandeid ühesuguses olukorras, on omandanud kutsealased oskused ja teadmised enamasti kutsealasel väljaõppel, võib vajada juhendamist töö käigus, vastutab oma tööülesannete täitmise eest;
- 2) II tase – töötaja täidab tööülesandeid erisuguses olukorras, lisaks enamasti kutsealasel väljaõppel omandatud oskustele ja teadmistele omab vilumust ja kogemust, töötab iseseisvalt, vastutab oma tööülesannete täitmise eest;
- 3) III tase – töötaja täidab tööülesandeid erisuguses ja vahelduvas olukorras, lisaks enamasti kutsealasel väljaõppel omandatud oskustele ja teadmistele ning vilumustele ja kogemustele omab meisterlikkust, valmisolekut kutsealaste oskuste ja teadmiste edasiandmiseks, korraldab ressurside jagamist ja teiste tööd ning vastutab selle eest;
- 4) IV tase – töötaja täidab analüüsimist ja otsustamist eeldavaid tööülesandeid muutuv olukorras, omab kutsealaseid teadmisi ja oskusi; korraldab ressurside jagamist ja teiste tööd ning vastutab selle eest;
- 5) V tase – töötaja täidab teadmiste laiendamist, probleemide lahendamist, teaduslike teooriate ja mõistete rakendamist, olemasolevate teadmiste analüüsimist, süstematiseerimist ja edasiarendamist ning õpetamist eeldavaid tööülesandeid muutuv olukorras, omab laialdasi kutsealaseid teadmisi ja oskusi, korraldab ressurside jagamist ja teiste tööd ning vastutab selle eest.

ARVUTI KASUTAMISE OSKUS

Arvutikasutaja oskustunnistus – AO (ECDL/ICDL – The European Computer Driving Licence/The International Computer Driving Licence) tõendab selle omaja praktilisi põhioskusi laiatarbe tarkvara kasutamisel. (AO tunnistuse omamine ei ole kutsevalifikatsiooni taotlemisel kohustuslik.)

7 moodulit:

AO1 – Infotehnoloogia põhimõisted ja infoühiskond

AO2 – Arvuti kasutamine ja failihaldus

AO3 – Tekstitöötlus

AO4 – Tabelitöötlus

AO5 – Andmebaasid

AO6 – Esitlus

AO7 – Informatsioon ja kommunikatsioon

AO1 INFOTEHNOLOOGIA PÕHIMÕISTED JA INFOÜHISKOND

1. Põhimõisted
2. Riistvara
3. Mälu
4. Tarkvara
5. Arvutivõrgud
6. Arvutid igapäevaelus
7. Infotehnoloogia ja ühiskond
8. Turvalisus, õiguskaitse ja seadusandlus
9. Infotehnoloogia ja Eesti

AO2 ARVUTI KASUTAMINE JA FAILIHALDUS

1. Elementaarioskused
2. Töölaud
3. Failihaldus
4. Failide lihtne redigeerimine
5. Prindihaldus

AO3 TEKSTITÖÖTLUS

1. Alustamine
2. Põhioperatsioonid
3. Kujundamine (vormindamine)
4. Dokumendi viimistlemine
5. Printimine
6. Muud oskused

AO4 TABELITÖÖTLUS

1. Elementaarioskused
2. Põhioperatsioonid
3. Valemid ja funktsioonid
4. Kujundamine (vormindamine)
5. Diagrammid ja objektid
6. Printimine

AO5 ANDMEBAASID

1. Alustamine
2. Andmebaasi loomine
3. Vormi kasutamine
4. Informatsiooni otsimine
5. Aruanded

AO6 ESITLUS

1. Elementaarskused
2. Põhitegevused
3. Vormindamine
4. Graafika ja diagrammid
5. Printimine ja levitamine
6. Slaidiseansi efektid
7. Slaidiseansi vaatamine

AO7 INFORMATSIOON JA KOMMUNIKATSIOON

1. Veebi kasutamise elementaarskused
2. Veebis navigeerimine
3. Otsing veebis
4. Järjehoidjad (bookmarks)
5. Elektronposti kasutamise elementaarskused
6. Kirjavahetus
7. Adresseerimine
8. Postkasti haldamine
9. Listid ja uudisgrupid

KEELTE OSKUSTASEMETE KIRJELDUSED

Lisa 4

	A1	A2	B1	B2	C1	C2	
MÕISTMINE	Saan aru tuttavatest sõnadest ja fraasidest, mis puudutavad mind, minu perekonda ja minu vahetut ümbrust, kui inimesed räägivad aeglaselt ja selgelt.	Saan aru fraasidest ja sageli kasutatavatest sõnadest, mis on vahetult seotud mulle oluliste valdkondadega (näiteks info minu ja mu perekonna kohta, sisseostude tegemine, kodukoht, töö). Saan aru lühikeste, lihtsate ja selgelt välja-hääldatud ütluste põhisisust.	Saan aru põhilisest infost selges tavakõnes tuttavalt teemal: töö, kool, vaba aeg jne. Saan aru aeglaselt ja selgelt edastatud raadio- või teleaadete põhisisust, kui need käsitlevad päevateemasid või mulle huvitavaid teemasid.	Saan aru pikematest kõnedest ja ettekannetest ning tuttava teema puhul isegi nende keerukamatest nüanssidest. Saan aru enamiku teleuudiste, publitsistikasaadete ja filmide sisust.	Saan aru pikemast tekstist isegi liigendatud ja seosed on esitatud kas kaudselt või vihjamisi. Saan suurema vaevata aru tele-programmidest ja filmidest.	Saan vaevata aru igasugusest kõnest, olenemata sellest, kus seda esitatakse. Saan aru ka kiirkõnest, kui mulle antakse pisut aega hääldusviisiga harjumiseks.	KUULAMINE
	Saan aru tuttavatest nimedest, sõnadest ja väga lihtsatest lausetest näiteks siltidel, plakatitel või kataloogides.	Saan aru väga lühikestest lihtsatest tekstidest. Oskan leida eeldatavat spetsiifilist informatsiooni lihtsatest igapäevatekstidest (näiteks reklaamid, tööpakkumised, prospektid, menüüd, sõiduplaanid), samuti saan aru lühikestest lihtsatest isiklikest kirjadest.	Saan aru tekstidest, mis koosnevad sagedamini esinevatest või minu tööga seotud sõnadest. Saan aru sündmuste, mõtete ja soovide kirjeldusest isiklikes kirjades.	Saan aru aktuaalsetel teemadel kirjutatud artiklitest, kus autorid väljendavad mingeid kindlaid seisukohti või vaatenurki. Saan aru tänapäevasest proosast.	Saan aru pikkadest ja keerulistest tekstidest, nii olustikulistest kui ka kirjanduslikest, tajudes nende stiililist eripära. Saan aru erialastest artiklitest ja pikematest tehnilistest juhenditest isegi siis, kui need vahetult ei puuduta minu eriala.	Saan vaevata aru kõigist kirjaliku teksti liikidest, sealhulgas abstraktsetest, struktuurilt ja/või keeleliselt keerulistest tekstidest, näiteks käsiraamatutest, erialastest artiklitest ja ilukirjandusest.	LUGEMINE
RÄÄKIMINE	Oskan lihtsal viisil suhelda tingimusel, et vestluspartner aeglaselt räägib, vajadusel öeldud kordab või ümber sõnastab ning mind vestlemisel aitab. Oskan küsida lihtsaid küsimusi ja neile vastata.	Saan hakkama igapäevastes suhtlusolukordades, mis nõuavad otsest ja lihtsat infovahetust tuttavatel teemadel. Oskan kaasa rääkida, ehkki ma ei oska veel ise vestlust juhtida.	Saan enamasti keelega hakkama maal, kus see on kasutusel. Oskan ettevalmistuseta vestelda tuttavalt, huvitaval või olulisel teemal: pere, hovid, töö, reisimine ja päevasündmused.	Oskan vestelda piisavalt spontaanselt ja ladusalt, nii et suhtlemine keelt emakeelena kõnelevate inimestega on täiesti võimalik. Saan aktiivselt osaleda aruteludes tuttavalt teemal, oskan oma seisukohti väljendada ja põhjendada.	Oskan end mõistetavaks teha ladusalt ja spontaan-selt, väljendeid eriti otsi-mata. Oskan kasutada keelt paindlikult ja tulemuslikult nii ühiskondlikel kui ka tööalastel eesmärkidel. Oskan avaldada mõtteid ja arvamusi ning vestluses teemat arendada.	Saan vaevata osaleda igas vestluses ja diskussioonis ning oskan idioome ja kõnekeelseid väljendeid. Oskan täpselt edasi anda tähendusvarjundeid. Vajadusel oskan lausungi ümber sõnastada, nii et vestluses osalejad seda vaevalt märkavad.	SUULINE SUHTLUS
	Oskan kasutada lihtsaid fraase ja lauseid kirjeldamaks kohta, kus elan, ja inimesi, keda tunnen.	Oskan kasutada mitmeid fraase ja lauseid, et kirjeldada oma perekonda ja teisi inimesi, elutingimusi, hariduslikku tagapõhja, praegust või eelmist tööd.	Oskan lihtsate seostatud lausetega kirjeldada kogemusi, sündmusi, unistusi ja kavatsusi. Oskan lühidalt põhjendada ning selgitada oma seisukohti ja plaane. Oskan edasi anda jutu, raamatu ja filmi sisu ning kirjeldada oma muljeid.	Oskan selgelt ja üksik-asjalikult käsitleda ainet laias teemaringis, mis puudutab minu huvialasid. Oskan selgitada oma seisukohti aktuaalsetel teemadel, tuues välja erinevate arvamuste poolt- ja vastuargumendid.	Oskan keerulisi teemasid täpselt ja üksikasjalikult kirjeldada, välja tuua alateemasid ja olulisemad punktid ning teha kokkuvõtet.	Oskan esitada selge ja ladusa, kontekstile vastavas stiilis kirjelduse või põhjenduse, millel on loogiline ülesehitus, mis aitab kuulajal märgata ja meelde jätta kõige olulisemat.	SUULINE SUHTLUS ESTUS
KIRJUTAMINE	Oskan kirjutada lühikest ja lihtsat teadet (näiteks postkaarti puhkuse-tervitustega) ning täita formulare (näiteks hotelli registreerimislehte, kus küsitakse isikuandmeid: nime, aadressi, rahvust/ kodakondsust).	Oskan teha märkmeid ja koostada väga lihtsat isiklikku kirja, näiteks kellegi tänamiseks.	Oskan koostada lihtsat seostatud teksti tuttavalt või mulle huvi pakuval teemal. Oskan kirjutada isiklikku kirja, milles kirjeldan oma kogemusi ja muljeid.	Oskan kirjutada selgeid ja detailseid tekste mulle huvi pakuvas teemaringis. Oskan kirjutada esseed, aruannet või referaati, edastamaks infot ning kommenteerides ja põhjendades oma seisukohti. Oskan kirjutada kirju, milles tõstan esile kogemuste ja sündmuste mulle olulisi aspekte.	Oskan ennast väljendada selges, hästi liigendatud tekstis, avaldades oma arvamust vajaliku põhjalikkusega. Oskan kirjutada kirja, esseed või aruannet keerukal teemal ja esile tõsta olulisemat. Oskan lugejast lähtuvalt kohandada oma stiili.	Oskan kirjutada ladusalt ja selgelt vajalikus stiilis. Oskan koostada keerulisi kirju, aruandeid või artikleid, esitada ainet loogiliselt liigendatuna nii, et lugeja suudab eristada olulist. Oskan koostada erialaseid ja ilukirjanduslikke sisukokkuvõtteid, annotatsioone ning retsensioone.	KIRJUTAMINE

Tabel. Euroopa Nõukogu keeleoskustasemete süsteem: enesehindamise skaala.